

**ПРОГРАМ
ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ
И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ГРАДА
ВРАЊА ЗА 2018.ГОДИНУ**

**I.ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ
ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ**

1.1. Анализа постојећег стања

**1.1.1. Географске и административне
карактеристике:**

Територија града Врања спада у брдско планинска подручја Републике Србије са надморском висином од 300-1920 метара, са умерено-континенталном климом. Простире се на око 86.000 хектара, од чега су 32.478 ха шуме и шумско земљиште, а око 44.800 ха чини пољопривредно земљиште. Врањска котлина својим географским положајем, пружа се у правцу СИ-ЈЗ, укупне дужине линије пружања од око 45 км. У односу на дужину пружања, ширина пружања котлине је релативно мала и креће се од 4 до 10 км. Град Врање се простире на око 860 км² са укупно 105 насеља од чега су два градска, Врање и Врањска Бања и 103 сеоска насеља, организованих у 52 Месне заједнице и 21 месну канцеларију. По попису из 2011. године укупан број становника на територији града Врања је 83.524.

Врање се налази на југу Србије, на [Коридору Е-10](#), у близини граничних прелаза са Македонијом на 35 km (Прохор Пчињски) и 48 km (Чукарка), а са Бугарском 74 km (Стрезимировце) и 115 km (Рибарце). Удаљеност Врања од главних привредних центара у земљи и окружењу је: од Београда 347 км, Ниша 120 км, Приштине 115 км, од међународне луке [Солун](#) износи 285 км, од међународног аеродрома у [Скопљу](#) 90 км (директан приступ преко ауто-пута Е-75). Захваљујући одличним транспортним конекцијама, из Врања се лако може приступити тржиштима југоисточне Европе ([ЦЕФТА](#)) и [Европске уније](#), уз све царинске олакшице које Србија има у трговини са овим земљама.

Врање има дугу традицију у индустријској производњи, трговини и [туризму](#) и представља центар Пчињског округа са веома повољном пословном климом. Потенцијалним инвеститорима стоји на располагању неколико индустријских зона,

које су регулисане планским документима и опремљене инфраструктуром.

Први писани траг о Врању датира из 1093. године.

1.1.2. Природни услови и животна средина:

Врање се налази у северозападном делу врањске котлине у подножју планине Пржара, Пљачковице и Крстиловице. Карактеристике подручја одређују географски положај и климатски услови. Целину подручја чине брдско планински реони са већом котлином око Јужне Мораве и њених притока, са надморском висином од 300 у нижим деловима до највише тачке од 1920 метара.

Ово подручје има умерено континенталну климу са све изрженијим степским одликама, које се огледају у честим високим температурама и сушним периодима у летњим месецима. Подручје карактерише низак ниво падавина у току године са просеком испод 600 литара, као и веома неповољним распоредом, где у летњем и јесењем периоду падне свега тридесетак процената укупних падавина. У регији поред мораве, по дну котлине и у регији побрђа по ивици котлине, пролеће се јавља рано и кратко траје. Због тога су позни мразеви честа појава. Лето је топло, суво и дуго. Јесен је такође топла, дуга и сунчана али и сува. Зима је у врањској котлини краткотрајна и врло блага са незнатним снежним покривачем. Са друге стране ободно побрђе и планински регион, обилују снежним покривачем. Хидрографска мрежа на подручју Града припада подручју Црноморског слива (Јужна Морава, Велика Морава, Дунав), изузев реке Коћуре у југоисточном делу (притоке Пчиње, Вардара – слива Егејског мора).

На подручју Града Врања, Јужна Морава прима 16 десних и 11 левих притока. Јужна Морава највећа река на територији Града протиче средишњим делом у дужини од 26 км и на том путу прима 27 притока (десне и леве). Мада ова велика река само мањим делом (7,5%) од укупне дужине (343 км) тече кроз Град Врање, од великог је значаја за овај крај. Укупна површина слива Јужне Мораве износи 15469 км² (од тога у Граду Врању 813 км² – 5,25%), а средњи протицај реке пред саставом са Западном Моравом 115 м³/сек. Због велике искрчености (јака ерозија) протицај реке и њених притока је неуједначен што често доноси поплавне пролећне и јесење воде.

Десне притоке Јужне Мораве на подручју Града Врања са дужинама речних токова у метрима су: Кршевичка река (82), Коштаничка река (30), Црнолушки дол (5,3), Преображањска река (34,7), Требешињска река (36), Тибушка река (49,6), Шалин Дол (1), Ћуковачка река (5,4), Топлички поток (0,75), Топлачка река (2,75), Бањштица (114,6), Буковички поток (2,85), Корбевачка река

(76,3), Паневаљска река (4,12) и Церкалска долина (0,9). Леве притоке Јужне Мораве на подручју Града Врања су: Давидовачка река (25), Павловачка река (24), Нерадовачка река (18), Бунушевачка река (6,85), Врањска река (31,6), Рашкин Поток (6,04), Суви Дол (2,33), Чивлачки поток (3,5), Ђорински поток (2,36), Бреснички поток (6,18), Моштаничка река (30).

Климатски и земљишни услови значајно утичу на пољопривредну производњу. Стога је, пре одређивања структуре и обима биљне и сточарске производње, неопходно детаљно сагледати основне климатске чиниоце и производне особине земљишта.

Подручје Општине Врање одликује се умерено континенталном климом са израженим годишњим сезонама, средњом висином падавина неправилно распоредјеном у току вегетације. Средња годишња температура ваздуха износи 10,9°C, док средње температуре у пролеће износи 13,5°C, у лето 20,4°C, у јесен 11,6°C и зиму 0,5°C. Средња вегетациона температура ваздуха износи 17,5°C. Пролећа су умерено топла, појава позних пролећних мразева је ретка. Лета врло топла, у појединим годинама апсолутна максимална температура ваздуха у јулу и августу прелази границу од 40°C. Најтоплији месец у години је август са средњом месечном температуром ваздуха од 21,6 °C, а најхладнији јануар са средњом месечном температуром ваздуха од -0,3 °C. Амплитуда колебања екстремних температура ваздуха износи 65 °C. У појединим годинама температуре ваздуха у зимским месецима се спуштају испод -25 °C. Честина јављања веома ниских температура у зимском периоду износи једном у 18 година. Лета су са мањом количином падавина у јулу и августу, у септембру се појављује други годишњи максимум падавина који доприноси и снижавању температуре ваздуха и продужетку вегетације гајених биљака. Зиме су умерено хладне са ниским и неуједначеним падавинама. У оваквим климатским условима, а дејством и осталих чиниоца формиран је различит педолошки састав земљишта.

Углавном доминира неколико типова земљишта од алувијалних у котлинама Мораве и притока, преко смоница и гајњача у брдском делу, до смеђих и рудих земљишта на већим висинама. Већина ових типова су средње тешког механичког састава, а по хемијском саставу су углавном слабо кисела до кисела са ниским садржајем хумуса, фосфора и калијума. Врањски предео је веома богат разноликим самониклим биљкама од којих велики значај има лековито и шумско биље.

Шуме су такође богате и животињским светом. На територији града Врања површина шуме у државном власништву је 20.885,58 ха, док је површина под шумом која је у приватном

власништву 18.184,00 ха. Што се тиче власничке структуре око 60% припада државној својини док око 40% чине шуме које су приватни поседи.

Гледано укупна шумовитост града Врања је око 45%, што Врање сврстава у шумовитије општине у Републици јер је укупна површина под шумом у односу на целокупну територију Србије око 30%. Пошумљавање као и сеча шума одвија се у складу са донешеним програмима, ресорног министарства.

Стање и трендови у руралном подручју

1.1.3. Демографске карактеристике и трендови:

По попису становништва 2002. године град Врање је имао укупно 87.288 становника, од тога, по истом попису, број становника који живи на селу износио је 26.354. По попису из 2011. године укупан број становника на територији града Врања је 83.524, а број становника који живи на селу је 23.039 становника што указује на пад од око 3.764 становника од укупног броја, од тога 3.315 становника је мање у сеоском подручју. По попису из 2011. год број домаћинстава на територији града Врања износи 25.839, број само сеоских домаћинстава је 7.085, од чега је 6.967 пољопривредних газдинстава.

Социо-демографска структура становништва у сеоским насељима се драстично променила последњих неколико деценија. Наведени процеси су посебно изражени у брдско-планинским селима удаљеним од градова тако да су она данас готово празна, са изразито малим бројем становника и старачким домаћинствима. Село је суочено са депопулацијом, социјално-економском несигурношћу, социјалним проблемима, незапосленостју, сиромаштвом...

Сеоска насеља се намећу као значајни чиниоци у производњи хране и унапређења пољопривреде и руралног развоја иако се сеоско становништво поред пољопривреде бави и другим делатностима. Из ових разлога је неопходно предузети одређене мере за развој пољопривреде као стратешке гране развоја.

Удео млађе популације се смањује, а повећава проценат старијег становништва. Из села су мигрирали млађи и образованији чланови, а остали старији и мање образовани. Забрињава податак о смањењу број домаћинстава која приход остварују искључиво од пољопривреде јер би она требала бити носиоци развоја пољопривреде и руралног развоја.

У сеоским насељима (укупно 103 насељена места), према попису из 2011. године живи 23.039 становника и то 11.771 мушког и 11.268 женског пола. Укупан број становника млађих од 18 година износи 4.177 (деца и ученици), од тога 2.133 мушке и 2.044 женске деце. У узрасту од 15 до 59 година

број мушкараца је већи од броја жена и износи 7.452 док су жене 6.309. Од 60-е године старости до 85 и више запажа се већи број жена.

Укупан број домаћинстава у 103 насељена места (села) износи 7.085, од тога са једним чланом 1.243 домаћинства (што чини 18%), са два члана 1.740 домаћинства (што чини 24%), са три члана 1.155 домаћинства (што чини 16%), са четири члана 1.253 домаћинства (што чини 18%), са пет члана 839 домаћинства (што чини 12%), са шест и више чланова 855 домаћинства (што чини 12%), тако да просечан број чланова по домаћинству износи 3 (три). Из напред наведеног се види да самачка и двочлана домаћинства чине скоро половину од укупног броја домаћинства у сеоским насељима, 2.983 или 42% домаћинства. Ради се претежно о старачким домаћинствима а највише их је у брдско планинским селима. Јако изражен тренд напуштања села нарочито брдско-планинских и миграција пре свега према Београду.

1.1.4. Диверзификација руралне економије:

По попису 2011. године од укупно 34.579 активног становништва обављају занимање 24.915 лица, односно 72,05%, док је 9.664 незапослено, што чини 27,95%. У образовној структури становништва старијег од 15 година предњачи број лица са средњим образовањем од 32.538 или 46,22%; са основним образовањем 17.775 лица или 25,25%; непотпуним основним образовањем 6.841 лице или 9,72%; са вишим образовањем 4.108 или 5,83%; сависоким образовањем 6.274 лица или 8,91%; без школске спреме је 2.689 лица или 3,82% и са непознатим образовањем 173 лица или око 0,25%.

Град Врање поседује разноврсне мотиве погодне за туризам и рекреацију и велики потенцијал за развој туризма али је и поред тога туризам врло слабо развијен. Требало би урадити много тога на афирмацији туризма како би предузетници и Град почели да инвестирају у изградњу савремених туристичких објеката.

1.1.5. Рурална инфраструктура:

У области просторног развоја саобраћајне, хидротехничке, водопривредне, електро-енергетске, телекомуникационе и гасоводне инфраструктуре, као и других објеката комуналне инфраструктуре планске поставке ППО града Врања засноване су на решењима Просторног плана Републике Србије и важећих стратешких републичких планова. Решења ППО града Врања су урађена према расположивој техничкој документацији резултат су истраживања.

У обзир су узета и планска решења других просторних планова суседних и ширих просторних целина.

Акумулација „Првонек“ као саставни део истоименог водопривредног система је сврстана у листу акумулација које су неопходне за развој водопривредне инфраструктуре овог дела Републике Србије и Пчињског региона. Основна намена бране и акумулације "Првонек" је снабдевање водом становништва и индустрије града Врање, општине Бујановац и евентуално општине Прешево, заштита од поплава, оплемењавање малих вода у периодима неповољних хидролошких услова у сливу, као и производња електричне енергије. Максимални капацитет потенцијала водоснабдевања износи до 550 l/s, а садашња просечна годишња испорука износи 220 l/s.

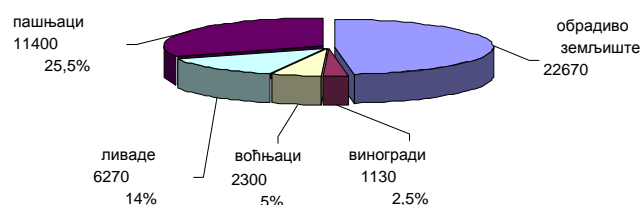
Александровачко језеро је вештачка акумулација настала изградњом насуте бране висине 10м на Александровачкој реци, са површином од 120 000 м². Првобитна намена је била наводњавање воћњака у долини Александровачке реке. Језеро, иако вештачка творевина, налази се у природном амфитеатру, окруженом ободним узвишењима која представљају јужни и северни крак вододелнице два водотока, Требешинске и Преображањске реке.

]

Показатељи развоја пољопривреде

1.1.6. Пољопривредно земљиште:

На територији града Врања 44.800 ха чини пољопривредно земљиште. Укупна површина пољопривредног земљишта у овог града је , распоређена у 107 катастарских општина, располаже са следећом структуром: Обрадиво пољопривредно земљиште обухвата 32.370 ха, од чега њиве и вртови чине 22.515 ха , виногради 1.130 ха, воћњаци 2.300 ха и ливаде 6.270 ха, док је остатак од 11.400 ха под пашњацима.

По подацима из 2012.год(ПП), стање изгледа овако: Коришћено пољопривредно земљиште 16.859 ха; и то: њиве и вртови 8.592 ха; воћњаци 1.152 ха; виногради 269 ха; ливаде и пашњаци 6.650 ха; остало 196 ха; Доминира веома застарела

пољопривредна механизација, чак преко 30 година старости; Присутна велика уситњеност пољопривредних газдинстава, са малим парцелама у просеку до 2,5 ха по газдинству; Мала покривеност системима за наводњавање; Недостатак противградне заштите и непокривеност противградним мрежама; Недостатак система за одводњавање; Недостатак складишног простора и сигурних канала продаје; и још много недостатака. Површина пољопривредног земљишта које је у државној својини износи 6.160ха, од чега је на коришћење тренутно дато 302 ха.

Резултати лабораторијских анализа су показали да су земљишта Врање јако хетерогена како по физичким тако и по хемијским карактеристикама. Поред хетерогености стиче се општи утисак да су земљишта на територији Врање коришћена стихијски и без икакве контроле. То нам показују резултати хемијских карактеристика земљишта из којих се јасно види да је садржај хумуса у површинском Ах хоризонту од 1 – 2% што указује на неадекватно уношење органских дјубрива и максималну експлоатацију земљишта. У потповршинском хоризонту (на дубинама испод 25 цм) садржај хумуса је мањи од 1 %. Обезбедјеност приступачним фосфором је јако ниска док су испитана земљишта добро обезбедјена приступачним калијумом. Активна киселост показује да су земљишта града Врање у највећем проценту слабо кисела до кисела.

Дубина земљишта као и механички састав указују на високу потенцијалну плодност која је минимално искоришћена на подручју града Врање.

Подаци о запреминској маси испитиваних земљишта, чије су вредности веће од 1,4 г/цм³ указују на повећану компактност (сабијање) што је утицај обраде на неадекватан начин. Наиме, примећује се да се обрада врши на малој дубини због тешког механичког састава и то сваке године на истој дубини што може да утиче стварању ткз. плужног ђона, који онемогућује правилан развој кореновог система и утиче на ефективну плодност. Претходна констатација произилази из резултата лабораторијских испитивања који показују нагло повећање запреминске масе на 1.6 г/цм³ и то на дубинама већим од 15цм.

На основу разговора обављених на терену сазнали смо да се при подизању вишегодишњих засада не врши адекватна припрема земљишта и са аспекта обраде и ђубрења. Честа је појава да се земљишта не риголују за вишегодишње засаде. Такав начин рада негативно утиче на развој пољопривреде у овом крају јер изазива одређене сумње у потенцијалну плодност земљишта.

1.1.7. Вишегодишњи засади:

Град Врање налази се у области са познатом традицијом у воћарско – виноградарској производњи. Узимајући у обзир повољан географски положај и климатске услове уз правилну контролу земљишта и правилу примену агротехничких мера развој производње воћа и грожђа у овом крају има изузетно велики потенцијал.

У Граду Врању под воћњацима је 2300 ха. Воћарска производња је екстензивна. У новим засадима, којих има релативно мало, доминира шљива - сорта стенлеј. Поред шљива заступљена је јабука са мноштвом старих и новијих сорти. Вишња је на трећем месту по заступљености у воћарству. Засади јагоде су углавном стари и са великом проређеношћу жбунова. Присутан је велики број, углавном старијих, сорти које се у свету већ потискују из експлоатације. У незнатном обиму су присутне савремене сорте.

Од осталих воћних врста заступљене су: дуња са релативно новијим засадима, крушка, кајсија и купина, а има и спорадичних стабала трешања, углавном у двориштима. Све ове воћне врсте гајене су углавном екстензивно, за сопствене потребе, а само вишкови у родним годинама ишли су на локално тржиште. Једино су вишкови јабуке пласирани као сировина у индустрији сокова.

Према подацима ПССС Врање у 2016.год, у делу производње газдинстава која они контролишу и прате, структуру воћних засада чине шљива 930ха, јабука 195ха, крушка 125ха, вишња 92ха, дуња 80ха, бресква 10ха, кајсија 6ха, трешња 4ха; јагода 30ха, малина 85ха, купина 3ха; орах 5ха, леска 20ха и виногради 1.240ха.

Врањски виноградарски подрејон припада Нишавско-јужноморавском рејону и обухвата три виногорја: Сурдуличко, Вртогошко и Буштрењско. Доминирају винске сорте са 98%. Већи удео је црних винских сорти у поређењу са белим. Дobar је потенцијал површина под виноградима у Граду Врању, али је скупа производња у старим, проређеним засадима, нерегулисан и несигуран је откуп грожђа и неорганизована је производња вина. У Врању постоји винарија “Навип“, капацитета 300 вагона подигнута са циљем да обезбеди откуп грожђа од приватних произвођача са доминантном сортом Прокупац и грожђа са сопствених површина и данас није у функцији.

1.1.8. Сточни фонд:

Обзиром да ЈЛС располаже са 11.400 ха пашњака што чини 25,5% пољопривредног земљишта и 6.270 ха ливада, што чини 14% пољопривредног земљишта, као извора производње сточне хране ограничења за развој сточарства за сада не постоје. Објекти за смештај стоке су углавном старије градње, док су новији већег капацитета. За смештај говеда постоји 4.206 објекта,

а за смештај свиња 4.936 објекта. Наведени капацитет објеката је углавном не искоришћен. Изграђено је 38 објеката за смештај силаже, док је већи број импровизованих објеката.

На газдинствима ЈЛС углавном је заступљен традиционални начин сточарске производње. Од фармских животиња гаје се говеда, овце, свиње, живина, козе и коњи (врсте су наведене према заступљености). Сточарска производња бележи знатан пад, односно стручњаци процењују да је данас у односу на последњу декаду 20. века сведена на 60%. У овчарству је забележен пад од 30 – 50%. Слично је и у говедарству (смањење од 20 до 30%), а индустријска производња у живинарству је доживела потпуни крах.

Код гајења преживара у равничарским селима држање је најчешће стајско, а у брдско-планинском и планинском подручју заступљено је стајско-пашњачко држање. У Граду није заступљено интензивно гајење свиња и оно се углавном одвија за потребе домаћинства.

Биланс сточарске производње показује висок несклад између постојећег стања и реалних могућности ресурса, па је то полазна основа за конципирање адекватне развојне Стратегије која би се састојала у повећању свих аспеката конкурентности домаћег сточарства. По попису пољопривреде 2012. године сточни фонд града броји 7.300 говеда од чега је 4.927 крава. Оваца трнутно има око 5.027 (2007. год их је било 6.800 грла – Стратегија за развој пољопривреде Врање), свиња 13.649 и коза 4.275. Према подацима из централне базе података у 2014. год било је говеда 4.500, оваца 5.256, коза 2.829 грла.

Стање у сточарству, према подацима ПССС Врање из 2016. год, је следеће: Број говеда на територији града Врање, над којима је спроведен програм мера здравствене заштите у 2014. год је око 4800. Ту спадају све категорије говеда, од чега око 3000 је музних крава. Уматичено је око 10% од укупног броја. Бројно стање животиња обухваћених програмом здравствене заштите у 2015. години је следеће: Говеда 6.619 грла од чега су 3.600 музних крава а број уматичених грла износи свега 500 грла; овце 3.000 грла а уматичено свега 1.300 комада; козе 2.000 грла а уматичено 250 грла. Забрињава тренд пада откупне цене млека у односу на вредност еура, а и по садашњој откупној цени нема ко да откупи кравље нити козије и овчије млеко.

Постоји заинтересованост за проширавање производње али нема сигурног откупа те и производња стагнира. Обори за тов бикова су празни, сем пар изузетака; број свиња драстично смањем и углавном се чува за своје потребе. Услед оваквог стања, као реалан проблем се може очекивати недостатак довољних количина стајњака

као органског ђубрива, а што може бити и опасно по биљну пољопривредну производњу.

На територији града, према подацима надлежне службе која води евиденцију, у периоду 2013.-2015. године регистровано је 11.380 кошница са пчелама. Свој ИД број добило је 327 пчелињака односно стајалишта.

1.1.9. Механизација, опрема и објекти:

Пољопривредна газдинства на територији града Врање према статистичким подацима поседују механизацију, која је по броју и застарелости у лошем стању. Од 5.602 пољопривредних газдинстава, 4.000 газдинства поседује око 4.235 једноосовинских трактора, док 2.492 газдинства поседује 3.084 двоосовинских трактора. Од укупно 122 комбајна на подручју града 117 је старије од десет година, а добар део је технички неисправан. Објекти за смештај стоке су углавном старије градње, док су новији већег капацитета. За смештај говеда постоји 4.206 објекта, а за смештај свиња 4.936 објекта. Наведени капацитет објеката је углавном не искоришћен. Изграђено је 38 објеката за смештај силаже, док је већи број импровизованих објеката.

1.1.10. Радна снага:

У 103 сеоска насеља ове општине живи 23.039 становника, где су 11.771 особе припадници мушког, а 11.268 особа женског пола. Пунолетно становништво износи 18.862 становника. Број пољопривредних домаћинства на територији град Врање износи 6.967. Број запослених чланова газдинстава по попису 2012. је 16.663.

Пољопривредом се бави углавном старије становништво са нижим образовањем, док је млађих и образованијих људи мање. Носиоци пољопривредних газдинстава су углавном старији чланови домаћинства. Активно становништво се бави осим пољопривреде и другим делатностима.

Нека сеоска насеља имају развијену инфраструктуру и добру повезаност са Врањем и другим насељима у округу. Сеоска насеља, првенствено она која се налазе у брдско-планинским подручјима и која су удаљенија од општине немају развијену саобраћајну и комуналну инфраструктуру. Она сеоска насеља која су се урбанизовала и где је индустријализација увелико узела маха значајни су произвођачи, не само пољопривредних већ и индустријских производа. У њима је све већи број мешовитих породичних газдинстава где чланови стичу приходе поред пољопривреде и из других делатности.

1.1.11. Структура пољопривредних газдинстава:

Укупан број домаћинства на територији град Врање износи 25.839. Од тога на селу има

7.085 домаћинстава. Број пољопривредних домаћинстава је 6.967. Углавном су то мешовита породична газдинстава где чланови стичу приходе поред пољопривреде и из других делатности. Активних пољопривредника на подручју општине Врање је 4.706. Просечна величина површине коришћеног пољопривредног земљишта по газдинству износи 2,42 ха као и 3,7 грла стоке и 37,7 грла живине а на основу резултата Пописа пољопривреде из 2012. године.

Удео млађе популације се смањује, а повећава проценат старијег становништва. Из села су мигрирали млађи и образованији чланови, а остали старији и мање образовани. Сеоска насеља се намећу као значајни чиниоци у производњи хране и унапређења пољопривреде и руралног развоја иако се сеоско становништво поред пољопривреде бави и другим делатностима.

1.1.12. Производња пољопривредних производа:

Укупна површина пољопривредног земљишта у овог града је , распоређена у 110 катастарских општина, са следећом структуром и обимом производње: Обрадиво пољопривредно земљиште обухвата 32.370 ха, од чега њиве и вртови чине 22.670 ха , виногради 1.130 ха, воћњаци 2.300 ха и ливаде 6.270 ха, док је остатак од 11.400 ха под пашњацима.

Висина приноса пољопривредне производње на подручју града Врање на основу резултата Пописа пољопривреде из 2012. године изгледа овако:

-Пшеница - укупан принос на породичним газдинствима износи 10.677 тона, просечан принос по ха износи 3,255 тона;

- кукуруз - укупан принос на породичним газдинствима износи 3.592 тона, просечан принос по ха износи 1,224 тона;

-пасуљ - укупан принос на породичним газдинствима износи 188 тона, просечан принос по ха износи 565 кг;

-кромпир - укупан принос на породичним газдинствима износи 4.678 тона, просечан принос по ха износи 4,352 тона;

- крмно биље - детелина укупан принос 1.974 т или 2,184 т по ха; луцерка укупно 3.207 т или 2,451 т по

ха; ливаде укупан принос 3.927 т или 1,057 т по ха; пашњаци укупно 648 т или 224 кг по ха;

- јабуке – број родних стабала износи 89.875, укупан принос на породичним газдинствима износи 1.040 тона, просечан принос по стаблу износи 11,6 кг;

- шљиве – број родних стабала износи 339.888, укупан принос на породичним газдинствима износи 4.200 тона, просечан принос по стаблу износи 12,4 кг;

- виногради – број родних чокота износи 3.841.000, укупан принос на породичним газдинствима износи 2.174 тона, просечан принос по чокоту износи 0,6 кг;

Свега четири пољопривредна газдинстава се бави органском производњом у области лековитог биља и ратарства док је једно газдинство се бави органском производњом у воћарству.

1.1.13. Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника:

На територији града Врање постоје три регистроване задружне организације и 13 пољопривредна удружења. У њиховом раду постоји много недостатака нарочито код удружења. Један од њих јесте немогућност добре организације и др. послова везано за производњу и пласирање пољопривредних производа а све због недостатка руководећег-управљачког кадра, тако да не функционишу како би требало. Што се тиче задруге њен највећи проблем је складишни простор.

1.1.14. Трансфер знања и информација:

Један број пољопривредних произвођача одлично разуме потребу за сталним учењем и саветовањем, показује добар степен интересовања и спровођења савета стручних саветодаваца у пољопривреди. Међутим, насупрот њима велики број пољопривредника је веома пасиван у погледу прикупљања нових информација и сазнања везано за технологију производње и др. у вези пољопривреде, што је уско повезано са нивоом образовања. Лоши међуљудски односи још више отежавају добро функционисање задружних организација и њихову сарадњу са привредним субјектима.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1.	РЕГРЕС	100.1.	2.000.000		100%		
	УКУПНО		2.000.000				

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1.	Суфинансирање камата за пољопривредне кредите	100.2.1.	1.500.000		100%		
	УКУПНО		1.500.000				

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1.	Инвестиције у физичка средства пољопривредних газдинстава	101	9.400.000	50-100%	360.000	2.600.000
2.	Инвестиције за унапређење и развој руралне инфраструктуре и услуга	301	7.000.000	50-100%		
	УКУПНО		16.400.000			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
------------	------------	------------	---	---	--	--	-----------------

1.	Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју.	402	1.500.000		50-100%		
	УКУПНО		1.500.000				

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1.						
2.						
3.						
<i>n+1...</i>						
	УКУПНО					

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	21.400.000
Планирана средства за директна плаћања	2.000.000
Планирана средства за кредитну подршку	1.500.000
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	16.400.000
Планирана средства за посебне подстицаје	1.500.000
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	/
Пренете обавезе	2.600.000

1.1.15. Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике:

Програмом мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за територији града Врања утврђује се структура мера, односно намена и начин коришћења буџетских средстава за 2018. годину, у укупном износу од 24.000.000 динара, која су Одлуком о буџету града Врања за 2018. годину ("Службени гласник града Врања" број 40/2016), опредељена за Фонд за развој пољопривреде града Врања.

Потенцијални корисници мера подршке су регистрована пољопривредна газдинства са територије града Врања, њихови носиоци и чланови, са активним статусом у складу са Правилником о упису у регистар пољопривредних газдинстава и обнови регистрације. Реализација Програма, односно дефинисане мере допринеће:

- Подстицању запошљавања и самозапошљавања;
- модернизацији производње и јачању производне конкурентности:
  - повећање продуктивности газдинства,

- смањење производних трошкова;
- повећању квалитета производа, хигијене и безбедности хране;
- побољшању конкурентности породичних пољопривредних газдинстава;
- увођењу нових технологија и иновација, и отварање нових тржишних могућности;
- побољшању квалитета производа уз испуњавање националних и ЕУ стандарда у области безбедности хране и заштите животне средине;
- очувању производње традиционалних производа;
- добијању производа веће додате вредности у циљу повећања дохода и побољшању одрживих услова за живот сеоског становништва.

Пољопривредна политика и политика руралног развоја Републике Србије обухвата низ мера и активности које предузимају надлежни органи у циљу обезбеђивања квалитетне и здравствено исправне хране, јачања конкурентности пољопривредних производа на тржишту, подизања нивоа животног стандарда пољопривредника, пружања подршке руралном развоју и заштити животне средине од негативних утицаја пољопривредне производње.

1.1.16. Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја:

По усвајању Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за територију града Врања за 2018. годину од стране скупштине града Врања, исти се објављује у Службеном гласнику града Врања. Пољопривредни произвођачи о могућностима из програма мера као и о начину остваривања права на коришћење подстицајних средстава по Програму мера биће информисани директним разговором у пољопривредној служби градске управе, путем локалних средстава јавног информисања-кроз информативне емисије, посредовањем ПССС Врање, организовањем трибина у сеоским заједницама, посредовањем службе месних заједница и преко друштвених мрежа и сајта града Врања.

1.1.17. Мониторинг и евалуација:

Управљање и спровођење Програмом мера као подршке пољопривредној политици и политици руралног развоја спроводиће се у складу са Правилником о условима и начину коришћења подстицајних средстава у пољопривреди као финансијске подршке пољопривредним

произвођачима у унапређењу и развоју пољопривредне производње и Правилника о раду Комисије за доделу подстицајних средстава из буџета града који ће бити донешени након добијања сагласности министарства на Програм. Комисија за доделу подстицајних средстава из буџета града је тело које заједно са пољопривредном службом Градске управе, прати реализацију програма, остваривање резултата и ефективности спроведених мера, и одлучује треба ли и у будућности спроводити иста решења, или их треба мењати.

Корисници подстицаја су дужни да надлежној стручној пољопривредној служби Градске управе омогуће вршење надзора и пруже потребне податке и информације како пре тако и после инвестирања. Пољопривредни произвођачи који су остварили право на доделу подстицаја из програм мера дужни су да у одређеном року доставе или припреме податке и материјале који су потребни за вршење послова контроле коришћења подстицајних средстава што је регулисано Уговором.

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере:

Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање) 100.1.1.

2.1.1.Образложење:

У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, јединице локалне самоуправе („Службени лист РС“, бр. 10/2013,142/14,103/15), могу да утврђују мере које се односе на директна плаћања за регресе за репродуктивни материјал и то за вештачко осемењавање. Ова мера је у складу са националном Стратегијом пољопривреде и руралног развоја 2014.-2024.године као и са Стратегијом развоја пољопривреде Општине Врање.

Интензитет сточарства на територији ЈЛС је изузетно низак. Сточни фонд града Врања у односу на пољопривредно земљиште је веома мали. Број говеда на територији града Врања, над којима је спроведен програм мера здравствене заштите у 2014.год је око 4.800. Ту спадају све категорије говеда, од чега око 3.000 је музних крава. У 2015. год тај број износи 3.600 музних крава. Уматичено је свега око 10% од укупног броја. Сточарска производња се углавном одвија на малим фармама, односно пољопривредним газдинствима.

Производне способности грла су различите. Обзиром на ниску платежну моћ пољопривредних произвођача, често долази до слободног укрштања и оплодње са нискоквалитетним расама што умањује производни потенцијал грла и контролу расног састава и уматичења.

Финансијска средства за ову меру намењена су за бесплатно вештачко осемењавање крава на територији града Врања.

Ова мера је спровођена у претходном периоду и показала је добре резултате.

Унапређење сточарства у делу унапређења расног састава говеда, на територији града Врања, планира се за регистрована пољопривредна газдинства.

2.1.2. Циљеви мере:

Локална самоуправа ће реализацијом ове мере допринети економском и социјалнијалном развоју руралне средине, кроз:

- подизање конкурентности производње;
- економска одрживост улагања произвођача;
- боље коришћење расположивих ресурса;
- подизање стандарда живота у руралној средини и пољопривредних произвођача кроз повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава.

Спровођењем мере бесплатног вештачког осемењавања крава омогућићемо контролисану оплодњу и размножавање говеда са висококвалитетним расама, добиће се бољи расна заступљеност и могућност евиденције и уматичења грла, повећаће се производне способности грла, очекује се и повећање укупног сточног фонда.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду:

Мера је у складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и Националним програмом пољопривреде.

2.1.4. Крајњи корисници:

Крајњи корисници мере су:

1. физичка лица – носиоци и чланови регистрованог пољопривредног газдинства;
2. ветеринарска организација која обавља вештачко осемењавање крава, а одабрана је од стране града путем јавне набавке, у складу са законом о јавним набавкама.

2.1.5. Економска одрживост:

Подносилац захтева за средства не мора да доказује економску одрживост улагања кроз одређену форму бизнис плана или пројекта.

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике:

Општи критеријуми за физичка лица-пољопривредне произвођаче, по овој мери:

- Да је корисник средстава носилац или члан регистрованог пољопривредног газдинства, уписаног у Регистар пољопривредних газдинстава, са

активним статусом и са пребивалиштем и производњом на територији града Врања;

- Да је носилац регистрованог пољопривредног газдинства измирио пореске обавезе према локалној самоуправи(ЈАТ);
- Потписана изјава под пуном материјалном и кривичном одговорности(да не постоји захтев за исто улагање у другим јавним фондовима);

Општи критеријуми за ветеринарску станицу, по овој мери:

- регистрована код надлежног органа за обављање послова вештачког осемењавања крава, односно да је уписана у одговарајући регистар

2.1.7. Специфични критеријуми:

Не постоји специфични критеријум који се односи на кориснике мере.

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
100.1.1.	Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање).

2.1.9. Критеријуми селекције

При реализацији ове мере се не примењује критеријум селекције, већ се средства одобравају по редоследу пријема потпуних захтева до утрошка средстава.

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
	/	/	/
	/	/	/

2.1.10. Интензитет помоћи:

Повраћај средстава за трошкове вештачког осемењавања крава износиће 100% економске цене вештачког осемењавања.

2.1.11. Индикатори/показатељи

Редни број	Назив показатеља
1.	Укупан број поднетих захтева
2.	Укупан број подржаних газдинства за регрес за вештачко осемењавање

2.1.12. Административна процедура

Реализација регресирања за репродуктивни материјал се спроводи објављивањем јавног позива за подношење захтев за остварење права на бесплатно вештачко осемењавање крива, на основу утврђених критеријума за пољопривреднике. Уз захтев се прилаже, извод из регистра пољопривредних газдинстава о сточном фонду (говеда), који издаје Управа за трезор, фотокопија пасоша за приплодна женска грла говеда и уверење о измиреним локалним пореским обавезама. Комисија за доделу подстицајних средстава из буџета града Врања за развој и унапређење пољопривреде утврђује да ли су испуњени прописани услови за остваривање права на бесплатно вештачко осемењавање и издаје сагласност. Сагласност се издаје корисницима који испуњавају услове, по редоследу пристизања захтева, до утрошка уговорених средстава од момента објављивања јавног позива.

Бесплатно вештачко осемењавање спроводи стручна ветеринарска служба одабрана од стране ЈЛС у складу са законом о јавним набавкама, на газдинствима која су добила сагласност Комисије.

2.2. Назив и шифра мере:

Суфинансирање камата за пољопривредне кредите 100.2.1

2.2.1. Образложење

У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, јединице локалне самоуправе могу да утврђују мере које се односе на кредитну подршку. Кредитна подршка ће се реализовати суфинансирањем камата за пољопривредне кредите.

Пољопривреда је делатност у којој се ангажује велика количина новчаних средстава сваке године. Констатни извори финансирања су не само предуслов за повећање производње, већ и за одржавање већ постојећег нивоа производње. Свако комерцијално пољопривредно газдинство које жели да успешно послује, пољопривредни кредит види као могућност обезбеђења готовог новца и повећања профита. Међутим, тренутно банке не препознају мала и средња газдинства, која доминирају на територији града, као озбиљне клијенте, већ као клијенте са већим степеном ризика. Ово произилази, пре свега, из чињенице да се већи део прихода газдинства не одвија преко рачуна. Поред високих каматних стопа јавља се и неусклађеност рокова отплате са роковима прилива средстава на пољопривредним газдинствима и неусклађеност грејс периода са врстом производње, односно инвестицијом. Додатни проблем је и начин обезбеђења кредита - хипотеке на објектима у

руралним подручјима су често неприхватљиво обезбеђење.

Кредитна подршка путем суфинансирања камата за пољопривредне кредите представља меру којом се стварају повољнији економски услови за обезбеђење неопходних инпута за постојећу производњу и за инвестиционе активности за започињање и унапређење пољопривредне производње.

Ова мера је у складу са националном и локалном аграрном политиком, односно Стратегијом пољопривреде и руралног развоја 2014. - 2024. године.

2.2.2. Циљеви мере:

Позитиван утицај на стабилност дохотка пољопривредних газдинстава и раст конкурентности уз прилагођавање захтевима тржишта, повећање дохотка на пољопривредним газдинствима су општи циљеви ове мере, а модернизација производње и унапређивање квалитета производа са могућношћу укључивања у шеме квалитета (заштита географских ознака итд.), повећање површине под засадима и другим културама, повећање сточног фонда, представљају специфичне циљеве.

2.2.3. Веза са мерама Националног програма за рурални развој:

Мера је у складу са Националним програмом пољопривредне политике.

2.2.4. Крајњи корисници:

Крајњи корисници мере су: физичка лица – носиоци регистрованих пољопривредних газдинстава.

2.2.5. Економска одрживост:

Економску одрживост улагања кроз одређену форму бизнис плана или пројекта подносилац захтева може достављати банци у зависности од износа кредита и пословне политике саме банке.

Општи критеријуми за кориснике по овој мери су:

- пољопривредно газдинство уписано у Регистар пољопривредних газдинстава, са активним статусом;
- пребивалиште и производња на територији Града Врања;
- потписана изјава да не постоји захтев за исто улагање у другим јавним фондовима;
- испуњење доспелих обавеза по раније одобреним захтевима финансираним из средстава Буџетског фонда за пољопривреду и рурални развој Града Врања
- пољопривредно газдинство које нема заостала дуговања на име пореза и других изворних јавних

прихода према општини Врање.

2.2.6. Специфични критеријуми:

Прихватљиви корисници по овој мери су регистрована пољопривредна газдинстава која су закључила уговор о кредиту са пословном банком од дана давања сагласности града Врања, а најкасније до 15.11.2018 године.

Право на субвенционисање камате и/или накнаде се може остварити за реализацију текућих сезонских активности у пољопривредној производњи, односно обртна средства - за набавку репроматеријала (семенска роба, расад, садни материјал, ђубриво, гориво, средства за заштиту, сточна храна и друго).

Износ кредита исплаћује пословна банка подносиоцу захтева у минималном износу од 100.000,00 динара и максималном износу до 400.000,00 динара, са роком отплате 12 месеци, без валутне клаузуле

2.2.7. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
100.2.1	Суфинансирање камата за пољопривредне кредите

2.2.8. Критеријуми селекције:

Критеријуми селекције се не примењују при реализацији ове мере, већ се средства одобравају по редоследу пријема захтева, односно одобрених кредитних линија од стране пословних банаке, до утрошка средстава.

2.2.9. Интензитет помоћи:

Интензитет помоћи износи до 100% редовне номиналне камате.

2.2.10. Индикатори – показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1.	Укупан број поднетих захтева
2.	Укупан број реализованих захтева
3.	Укупан износ ангажованих средстава пословне банке

2.2.11. Административна процедура:

На основу поглавља II "Опис планираних мера", тачка 100.2 "Кредитна подршка" тачка

100.2.1 Суфинансирање камата за пољопривредне кредите, подтачка 2.1.1.2 "Административна процедура", Програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја града Врања за 2018. годину, а под претходно прибављеном сагласности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, градоначелник Врања расписује јавни позив банкама заинтересованим за краткорочно кредитирање регистрованих пољопривредних газдинстава на територији града Врања у 2018. години уз учешће града Врања у субвенционисању камата и /или накнада на кредите за набавку обртних средстава.

Обавеза банке је да понуду пошаље у року од 10 дана од дана пријема Јавног позива.

Након разматрања приспелих понуда банака градоначелник града Врања ће доставити обавештење банкама које испуњавају услове из овог јавног позива.

Банка са којом је град Врање закључио Уговор о пословној сарадњи, подносиоцу захтева (кориснику кредита) може одобрити само један кредит који може обухватити више намена.

Суфинансирање камата за пољопривредне кредите спроводи се путем јавног позива за остваривање права на кредитну подршку који расписује Градоначелник града Врања на основу утврђених критеријума. Конкурсом ће се дефинисати прихватљиви трошкови, потребна документација и сви специфични услови који нису дати у Програму.

Након разматрања приспелих пријава Комисија ће подносиоцима пријава који испуне услове за одобрење кредита са субвенционисаном каматом и/или накнадом издати писану Сагласност о испуњености услова за отпочињање поступка тражења субвенционисаних кредита код пословне банке, у складу са одредбама Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја на територији града Врања за 2018. годину, а по редоследу пријема пријава.

Приликом подошења кредитног захтева банци, подносилац захтева доставља Сагласност града Врања.

Одлуку о додељивању средстава субвенционисања доноси градоначелник на предлог Комисије.

Средства ће се одобравати корисницима који испуњавају услове, редом на основу поднетих комплетних-прихватљивих захтева до утрошка расположивих средстава. Начин реализације одобрених средстава за суфинансирање камата за пољопривредне кредите и обавезе корисника прецизираће се уговором.

Исплата средстава вршиће се на основу Уговора о пословној сарадњи на рачун изабране банке из овог јавног позива.

По доношењу одлуке о додели средстава Комисија ће контактирати само оне подносиоце пријава којима су средства одобрена.

2.3. Назив и шифра мере:

Инвестиције у физичка средства пољопривредних газдинстава, 101

2.3.1. Образложење:

Стање пољопривредног сектора захтева значајније инвестиције у проширавању и јачању пољопривредних газдинстава, као и у набавку опреме, технологију и јачање производног ланца. У складу са Стратегијом пољопривреде и руралног развоја највећи део буџетских средстава је управо намењен расту конкурентности али пре свега повећању обима примарне пољопривредне производње.

Мера инвестиције у материјална средства пољопривредних газдинстава подржава мала и средња пољопривредна газдинства у циљу повећања обима примарне пољопривредне производње, продуктивности, конкурентности као и технолошког оспособљавања газдинстава у складу са ЕУ стандардима, а све ради постизања веће економске ефикасности, веће оријентисаности ка тржишту и дугорочне одрживости.

Путем ове мере помаже се пољопривредним произвођачима у куповини садног материјала, опреме за наводњавање, бушење бунара, набавку квалитетних приплодних грла млечних раса говеда, оваца, овнова, коза и јараца, тако што град из свог буџета врши повраћај средстава.

Преглед по секторима:

Сектор: Млеко

На територији града Врање, према подацима из централне базе података, у 2014.год било је говеда 4.500 а у 2015. години тај број износи 6.619 од тога 3.600 су музне краве а број уматичених грла је мањи од 10% односно свега 500 грла.

Сектор: Воће, грожђе и поврће

Иако ова газдинства карактерише специјализована производња, кључни проблем овог сектора је уситњеност поседа, недостатак система за наводњавање, одсуство контролисане пољопривредне производње у затвореном простору и заштита од града. Просечна површина земљишта по газдинству произвођача ситног воћа је 0,2 ха, осталог воћа 0,3-0,35 ха док је просечна површина винограда по газдинству само 0,15 ха. Просечна површина под поврћем по газдинству је 0,32 ха.

Такође, високи трошкови производње и немогућност утицаја на цене доводе до ниског нивоа профита, а самим тим и до немогућности инвестирања у повећању обима примарне производње и нове капацитете. Честе штете од града слабе одрживост пољопривредних газдинстава и производње. Низак степен образовања и стручне оспособљености отежава пословање.

Сектор: Пчеларство

Искуства говоре да пчеларство представља веома профитабилну грану. На територији града постоје три регистрована друштва пчелара која око себе окупљају око 190 пчелара, произвођача меда и пчелињих производа. На територији града, према подацима надлежне службе која води евиденцију, у периоду 2013.-2015.године регистровано је 11.380 кошница са пчелама. Свој ИД број добило је 327 пчелињака односно стајалишта. Продајом само меда у Врање уђе највећи део финансијских средстава у односу на друге пољопривредне производе. Врање је град који располаже са задовољавајућом количином медоносног багрема, пре свега, а затим и ливада. Потражња и сигуран откуп меда потврђује да су улагања у пчеларство потпуно економски оправдана.

2.3.2. Циљеви мере:

Општи циљеви: Стабилност дохотка пољопривредних газдинстава; Повећање производње, побољшање продуктивности и квалитета производа, смањење трошкова производње; Одрживо управљања ресурсима и заштите животне средине; Раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта; Усклађивање са правилима Уније, њеним стандардима, политикама и праксама. Повећањем производног капацитета у примарној пољопривредној производњи стварају се услови за јачањем индивидуалних пољопривредних произвођача и њихових породица због повећања прихода. Такође повећањем обима производње и удруживањем стварају се услови за лакше проналажење тржишта и повећање конкурентности и одрживости.

Специфични циљеви по секторима:

Сектор: Млеко - набавка висококвалитетних млечних грла говеда, побољшање расног састава крава на територији Врање и производња веће количине млека у циљу конкурентности на тржишту. На овај начин ће се обезбедити и довољне количине стајиског ђубрива неопходног у биљној производњи.

Сектор: Воће, грочје и поврће - подизање нових засада и обнављање постојеће производње; Повећање површина са производњом у заштићеном и полузаштићеном простору; Повећање површина под интензивним засадима; Повећање наводњаваних површина;

Сектор: Пчеларство – већа количина меда чије је порекло са територије града Враће постигнуће се путем повећања броја регистрованих кошница са друштвима.

2.3.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду:

Није примењиво

2.3.4. Крајњи корисници:

Крајњи корисници мере су физичка лица – носиоци и чланови регистрованог пољопривредног газдинства.

2.3.5. Економска одрживост:

Подносилац захтева за средства **не мора** да доказује економску одрживост улагања кроз одређену форму бизнис плана или пројекта.

2.3.6. Општи критеријуми за кориснике:

Општи критеријуми за кориснике по овој мери:

- Да је корисник средстава носилац или члан регистрованог пољопривредног газдинства, уписаног у Регистар пољопривредних газдинстава, са активним статусом и са пребивалиштем и производњом на територији града Враћа;
- Да је носилац регистрованог пољопривредног газдинства измирио пореске обавезе према локалној самоуправи(ЈАТ);
- Потписана изјава под пуном материјалном и кривичном одговорности(да не постоји захтев за исто улагање у другим јавним фондовима ;

Корисник мора да достави комплетну документацију по објављеном Конкурсу.

2.3.7. Специфични критеријуми:

Сектор – Млеко

У случају када се ради о набавци квалитетних приплодних грла, прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције поседују у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: **3-100**

квалитетних приплодних грла говеда млечних раса, односно **10-300** квалитетних приплодних грла оваца/коза.

Прихватљиви корисници за остале инвестиције: набавка највише 2 грла млечних раса говеда, најмање 5, а највише 10 грла оваца или коза и једног овна или јарца.

Сектор - Воће, грочје, поврће и цвеће

Прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која у свом власништву, односно у власништву члана РПГ имају: мање од 2 ха јагодичастог воћа и хмеља; односно мање од 5 ха другог воћа, односно 0,1- 50 ха цвећа, односно 0,2-100 ха винове лозе.

Прихватљиви корисници за остале инвестиције: опрема за наводњавање за воћарску и виноградарску и повртарску производњу.

У случају подизања нових или обнављања постојећих (крчење и подизање) производних (са наслоном) и матичних засада воћака и винове лозе прихватљиви корисници су пољопривредна газдинства која на крају инвестиције имају у свом власништву, односно у власништву члана РПГ: 0,1-50 ха јагодастих врста воћака и хмеља, 0,3-100 ха другог воћа, 0,2-100 ха винове лозе.

Прихватљиви корисници за остале инвестиције: да површина за подизање вишегодишњег засада не буде мања од 0,3 ха по кориснику.

Сектор – Пчеларство

У сектору пчеларства прихватљиви корисници треба да имају 5-500 кошница.

Прихватљиви корисници за остале инвестиције: пчелари који имају 10-75 кошница и минималну техничку опремљеност за производњу меда, за куповину највише 20 кошница за пчеле.

2.3.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.1.	Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза
101.4.1	Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе
101.4.28.	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева

101.6.2.	Набавка опреме за пчеларство
----------	------------------------------

2.3.9. Критеријуми селекције

Критеријуми селекције се не примењују при реализацији ове мере, већ се подстицајна средства за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава одобравају по редоследу пријема комплетних-прихватљивих захтева до утрошка средстава.

2.3.10. Интензитет помоћи:

СЕКТОР	ПОДСТИЦАЈИ	
	Мин.	Макс.
Млеко	50%	100%
Воће, грожђе и поврће	50%	100%
Пчеларство	50%	80%

Износи подстицаја дати су у процентима у односу на износ инвестиције без ПДВ-а

Максимални износ за повраћај средстава не сме да прелази 360.000. динара.

2.3.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1.	Укупан број поднетих захтева
2.	Укупан број подржаних захтева
3.	Број уматичених грла говеда
4.	Укупно површина (у ha) под виноградима
5.	Укупно површина (у ha) под воћним засадима
6.	Укупан број грла оваца и коза
7.	Укупан број кошница

2.3.12. Административна процедура:

Мера 101 - Реализацију ове мере спроводи Комисија за доделу подстицајних средстава из буџета града у пољопривреди. Јавни позив односно Конкурс за доделу подстицајних средстава из буџета града оглашава Комисија уз претходну сагласност градског Већа. Пријаве са комплетном документацијом подносе се на писарници Градске управе и достављају Комисији на разматрање.

Разматраће се сви захтеви који се односе на инвестиције у 2018.години и биће примани 15 дана од дана расписивања конкурса уз могућност накнадног достављања рачуна са пратећом документацијом и то за квалитетна приплодна грла говеда, оваца, овнова, коза и јараца до 30.06.2018. године; за бунаре, опрему за наводњавање до 31.07.2018.године, за садни материјал до 15.11..2018. године.

За кредитну подршку биће примани захтеви од дана расписивања јавног позива а најкасније до 15.11.2018. године. За вештачко осемењавање биће примани захтеви од дана расписивања јавног позива па до утрошка средстава предвиђених за ову меру. Применом дефинисаних критеријума извршиће се рангирање прихватљивих захтева. У случају када постоји више захтева са истим бројем бодова према критеријумима за рангирање, предност добија онај са ранијим датумом подношења потпуног захтева(потпуне документације са рачуном). О висини износа подстицаја по кориснику одлучује комисија по стручној процени. У току конкурса и након завршетка конкурса комисија заседа, решава захтеве и даје градоначелнику предлог о избору кандидата. Решење о исплати средстава доноси градоначелник на предлог комисије, после склапања уговора о међусобним правима и обавезама уговорених страна, у складу са Правилником о додели подстицајних средстава из буџета града у пољопривреди и Правилником о раду Комисија за доделу подстицајних средстава из буџета града у пољопривреди.

Уколико комисија установи да корисник подстицајних средстава не испуњава било коју од уговорених обавеза, иста доноси Решење о повраћају средстава, одузимању животиња, односно било које суфинансиране инвестиције, без права корисника на надокнаду. Корисник средстава мора да врати износ средстава који је примио на основу нетачно приказаних података или који је ненаменски користио, увећан за износ затезне камате, најкасније у року од 30 дана од дана правоснажности решења.

Корисник подстицаја је дужан да чува документацију која се односи на остваривање права на подстицаје најмање 5 година од дана њихове наплате.

2.4. Назив и шифра мере:

Инвестиције за унапређење и развој руралне инфраструктуре 301

2.4.1. Образложење:

Путна инфраструктура села је у изузетно лошем стању. Отежана је комуникација сеоског становништва са градом. Такође је и отежано

кретање људи и пољопривредника у оквиру села и њихових производних јединица то јест њива и пољопривредних газдинстава. Постоји интересовање људи за покретањем и повећањем обима пољопривредне производње али је немогуће нормално кретање људи и инпута у производњи. Да би поспешили останак људи на селу као и развој села и пољопривреде неопходно је направити сеоске и атарске путеве чиме би се омогућило не само кретање људи већ и транспорт робе, пољопривредних производа и кретање пољопривредних машина. Такође постоји велики број културних објеката који су потпуно оронули и не могу се користити и ако за тим постоје потребе људи на селу.

Због климатских промена пољопривредна производња трпи све веће штете од поплава и изливања бујичних потока и одводних канала што отежава саму производњу.

Уређењем и чишћењем канала за одводњавање решиће се дуготрајни проблем посебно у равничарским селима града Врања. Уређење отворене каналске мреже у функцији одводњавања пољопривредног земљишта представља предмет овог програма, при чему се средства опредељују за радове на каналима, пропустима, уставама.

Формирањем система за наводњавање и применом нових технологија у пољопривредној производњи, остварила би се напреднија и уноснија пољопривредна производња чији ће производи бити конкурентнији на тржишту.

Суше односе свој данак, а пољопривредници који обрађују мање површине земље све више се опредељују за испатљивије гране попут на воћарства и виноградарства. Али, ове производње не могу се замислити без наводњавања. Разумевајући са којим проблемима се примарни произвођачи најчешће сусрећу, град Врање је одлучио да помогне и поспешу управо такву производњу.

2.4.2. Циљеви мере:

Изградњом, поправком или корекцијом путева, зависно од тога где је шта применљиво, кренуће се у решавање дугогодишњег проблема кретања људи на селу. Тиме ће се створити бољи услови за живот и рад на селу, за проширавање пољопривредне производње јер ће моћи да се несметано одвија кретање људи, транспорт механизације и транспорт пољопривредних производа.

Поправком и оспособљавањем за коришћење старих и пропалих домова културе и других заједничких објеката омогућиће се окупљање и дружење људи на селу, одржавање разних скупова, стручних предавања и едукација пољопривредника у тим просторијама.

Циљ конкурса за доделу средстава за суфинансирање изградњу експлоатационих бунара на територији града Врања јесте повећање обрадивих површина под системима за наводњавање, рационалније и ефикасније коришћење водених ресурса и њихово искоришћавање, смањивање штетних последица од суше.

2.4.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду:

Није применљиво.

2.4.4. Крајњи корисници:

1. Крајњи корисници мере су физичка лица – носиоци и чланови регистрованог пољопривредног газдинства, мештани и посетиоци сеоских насеља на територији града Врање.
2. Крајњи корисници су правна лица које буду одабране за обављање радова.

2.4.5. Економска одрживост:

Подносилац захтева за средства не мора да доказује економску одрживост улагања кроз одређену форму бизнис плана или пројекта.

2.4.6. Општи критеријуми за кориснике:

1. Да су носиоци регистрованих пољопривредних газдинстава.
2. Да су правна лица, регистровани за делатност извођења потребних радова.

2.4.7. Специфични критеријуми:

Прихватљиви корисници за ову меру су носиоци регистрованих пољопривредних газдинстава који бунаре користе у сврху наводњавања пољопривредних култура.

2.4.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
301.2.	Инвестиције у изграду, унапређење или проширење свих типова инфраструктуре мањег обима, укључујући инвестиције у обновљиве изворе енергије

2.4.9. Критеријуми селекције:

Решавање захтева по редоследу пристизања до утрошка средстава.

2.4.10. Интензитет помоћи:

Износ подстицаја је 60% у односу на износ инвестиције без ПДВ-а за регистрована пољопривредна газдинства;

Износ подстицаја за правна лица је 30 - 100% од вредности инвестиције.

2.4.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1.	Укупан број поднетих захтева
2.	Укупан број реализованих захтева

2.4.12. Административна процедура:

Реализација финансирања ове мере решава се по Захтеву. Захтев подносе пољопривредни произвођачи регистрованих пољопривредних газдинстава чија се добра налазе на предметном потесу или мештани сеоских насеља. Захтев се предаје у писарници градске управе.

О реализацији ове мере одлучује Градско Веће и доноси Закључк о сагласности финансирања ове мере и о висини финансијског износа којим град учествује у овој мери. Након доношења Закључка градског Већа, град Врање у складу са Законом о јавним набавкама одабира извођача радова.

2.5. Назив и шифра мере:

Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју 402

2.5.1. Образложење:

Пољопривредни произвођачи су углавном нижег, ређе средњег или вишег образовања, што отежава њихово пословање. Недостају им стручна сазнања, информације везане за развој технологије, размена искустава са произвођачима из исте области и увид у рекордне резултате какве постижу пољопривредници из других региона како у Србији тако и ван њених граница. Највећи број пољопривредника још увек не схвата потребу удруживања, потребу потпуне примене агротехничких мера и сл. Све наведено представља велику баријеру ка унапређењу и развоју пољопривреде, пољопривредних газдинстава а тиме и домаћинства на територији града Врања.

У Србији постоје значајне разлике у погледу регионалног развоја, са великим руралним областима које заостају у економском и друштвеном развоју. Основни циљеви политике регионалног развоја су: постепено смањење регионалних разлика; спречавање даљег пропадања неразвијених области, заустављање негативних миграторних кретања, спречавање непланског и нерационалног коришћења земљишта.

Стратегија развоја пољопривреде града Врања треба да буде припремљена у складу са Законом о пољопривреди и руралном развоју и

Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју и усаглашена са Стратегијом пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014- 2024. године.

Креирање и трансфер знања у области пољопривреде одвија се кроз систем формалног образовања свих нивоа као и путем различитих врста обука, предавања и семинара, студијско-истраживачких пројеката организованих од стране образовних и научноистраживачких институција, пољопривредне саветодавне и стручне службе, приватних компанија, пројектних јединица и медија.

У наредном периоду због одређења града Врања и локалних ресурса пољопривреда би требало да заузме битно место у привредном развоју. При томе је основни дугорочни циљ заштита, коришћење и уређење пољопривредног земљишта, као једног од најзначајних услова интензивне пољопривредне производње високовредне хране.

На ширем простору града Врања последњих година су све присутнији разни облици угрожавања пољопривредног земљишта, попут физичког загађења, загађења хемијским средствима, емисијом гасова, испуштањем отпадних вода, као и прекомерном употребом хемијских средстава за заштиту биља, што све представља јако озбиљан вид угрожавања земљишта.

Са тиме у вези, постоји потреба да се утврди и перманентно прати стање пољопривредног земљишта, кроз израду студијско-истраживачких пројеката и контролу параметара плодности, као и садржаја потенцијалних полутаната, како би се одговарајућим активностима одржавале концентрације на нивоу безбедном за живи свет.

Такође ова мера предвиђа и трансфер информација са сајмова, изложби студијских путовања међусобним повезивањем пољопривредних произвођача са другим актерима из области пољопривредне производње, технологије, прераде, прехранбене, трговинске и других области.

Ова мера подразумева и могућност града да самостално или у сарадњи са заинтересованим странама организује сајмове и изложбе из области пољопривреде као и продајну изложбу домаће зимнице.

При спровођењу ове мере у претходном периоду било је изузетно великог интересовања и велики број пријављених кандидата. Ова мера је у складу са националном Стратегијом пољопривреде и руралног развоја 2014.-2024.год. и Стратегијом развоја пољопривреде Општине Врање.

2.5.2. Циљеви мере:

Преносом знања и саветодавства кроз путовања, студијско-истраживачке пројекте, изработом стратегије, посетама стручним сајмовима, посетама развијеним пољопривредним газдинствима, семинарима и другим дешавањима едукативног карактера постижу се следећи циљеви:

- ширење и стицање нових знања ,
- упознавање са научно-технолошким достигнућима у пољопривреди,
- одређивање погодности и ограничења пољопривредног земљишта града Врања за биљну производњу,
- унапређење руралног развоја на територији града Врања и развој конкурентне и економски одрживе пољопривредне производње као основног елемента руралног развоја.
- повећање директног и индиректног запошљавања на сопственим пољопривредним газдинствима и у оквиру сектора прераде примарних пољопривредних производа и прехранбене индустрије.
- упознавање са примерима добре праксе,
- већа стабилност дохотка пољопривредних газдинстава,
- повећање производње,
- побољшање продуктивности и квалитета производа,
- раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта,
- усклађивање са правилима Уније, њеним стандардима, политикама и праксама.

2.5.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду:

Мера је у складу са Националним програмом пољопривреде.

2.5.4. Крајњи корисници:

Крајњи корисници средстава ове мере су: регистрована пољопривредна газдинства, удружења грађана, институти, Факултети, Научно истраживачке институције, Агенције, консултантске куће, саветодавне службе, предузетници и друга правна лица и физичка лица, град Врање.

2.5.5. Економска одрживост:

Није применљиво.

2.5.6. Општи критеријуми за кориснике:

- да је уписан у одговарајући регистар: Регистар привредних субјеката, Регистар научно-истраживачких установа, Регистар иновационих организација или Регистар удружења;

- да је предавач на факултету;
- да поседује саветодавну лиценцу.

2.5.7. Специфични критеријуми:

Нема.

2.5.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
402.1	Информативне активности: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања
402.2	Стручно оспособљавање и активности стицања вештина и показне активности

2.5.9. Критеријуми селекције:

Није применљиво.

2.5.10. Интензитет помоћи:

Град Врање финансира посете сајмовима, семинарима и др организованим скуповима едукативног и информативног карактера тако што сноси трошкове превоза у износу од 100% економске цене.

Град Врање финансира део мере која се односи на стручне активности у стицању вештина и показне активности са највише 100% учешћа. Град Врање финансира до 100% мере за студијско – истраживачке пројекте као и за израду Стратегије развоја пољопривреде.

Такође град жели да самостално организује изложбу говеда, продајну изложбу зимнице, пчеларску изложбу, пројекат „Унапређење производње меса и млека“, до 100% у делу трошкова организације.

У делу мере који се односи на организовање предавања и едукације град ће учествовати до 100% трошкова предавача и организације.

2.5.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1.	Укупан број учесника сајмова и студијских путовања
2.	Број посећених и одржаних манифестација
3.	Укупан број учесника предавања, обука

2.5.12. Административна процедура:

Реализацију ове мере састоји се из два дела и то одабира учесника-пољопривредних произвођача и одабира крајњег корисника.

Одабир учесника-пољопривредних произвођача спроводи ће стручна пољопривредна

служба градске управе Врања путем сачињавања списка пријављених заинтересованих лица. Списак места ће се попуњавати по принципу првопристиглих пријава.

Одабир крајњег корисника финансијских средстава ових мера, односно одабир пружаоца услуга (Института, Факултета, Научно истраживачке институције, Агенције, консултантске куће, саветодавне службе и друга правна и физичка лица) спроводи град Врање у складу са Законом о јавним набавкама.

Сагласност на организовање студијског путовања и истраживања даје градоначелник Врања. Наведеном одлуком биће детаљније утврђена процедура и услови организовања студијског путовања и истраживања. После утврђеног списка пољопривредника за студијско путовање спровешће се законска процедура за избор најповољније куће која ће извршити организацију, путовање и смештај пољопривредника за време студијског путовања.